

Kontrollutvalgsleder mener forslag om å overføre fullmakter i Vestland er lovstridig

Kommunal Rapport 25.03.2020

Fylkesrådmannen i Vestland vil overføre myndighet fra fylkestinget til et utvidet fylkesutvalg og fylkesordføreren. Lederen av kontrollutvalget advarer.

– Det bekymrer meg å se hvor enkelt mange fylker og kommuner som ser ut til å forflytte demokratiske beslutninger fra de øverste politiske organ og helt ned til personnivå, sier kontrollutvalgsleder Dan Femoen (H) i Vestland fylkeskommune. Han arbeider som advokatfullmektig i Front Advokatfirma i Bergen.

Ekstraordinær situasjon

Fylkesrådmannen i Vestland innstiller fylkestinget til å overføre beslutningsmyndighet til fylkesutvalget og til fylkesordføreren i såkalte «hastesaker» for en periode fram til 1. august. Saken behandles politisk torsdag.

Tilsvarende vedtak har blitt fattet i en rekke kommuner rundt omkring i landet.

Fylkesrådmannen viser i sin saksutredning til at koronaepidemien har satt landet i en ekstraordinær situasjon, som krever en klargjøring av myndighetsdelingen i fylkeskommunen. Han peker på at kommuneloven åpner for å overføre fullmakter fra et organ til et annet i såkalte «hastesaker».

Det pekes på at dette også gjelder i saker som betegnes som prinsipielle, der det ikke er tid til å innkalle til møte i det øverste organ.

«Fylkesrådmannen legger til grunn at vilkåret om at det ikke er tid til å kalle inn til fylkesting i situasjonen vi nå er i, er oppfylt», heter det i saksframlegget.

Mener det er lovstridig

Fylkesrådmannen mener at det vil være svært lite hensiktsmessig, og legge beslag på store administrative ressurser, å kalle inn til fjernmøte i fylkestinget i denne situasjonen.

Han ber derfor om å overføre myndighet fra fylkestinget til fylkesutvalget. Og i saker det ikke er tid til å kalle inn til fjernmøter i fylkesutvalget, skal fylkesordføreren få myndighet til å treffe hasteavgjørelser.

Lederen av kontrollutvalget mener at dette kan være lovstridig.

– I denne saken legger fylkesrådmannen opp til at fylkesutvalget kan delegerer myndighet fra fylkestinget til fylkesordfører. Fylkesutvalget kan ikke delegerer fullmakter fra fylkestinget til fylkesordfører, det kan kun fylkestinget gjøre, sier Femoen.

Utvider politisk utvalg

Partiene Rødt og Pensjonistpartiet er ikke representert i fylkestinget, og for å sikre demokratisk involvering, ønsker fylkesrådmannen å gi disse partiene hver sin midlertidige representant i de sakene som skulle vært avgjort for fylkesutvalget.

Også dette mener Femoen vil være et lovstridig vedtak.

– Medlemmene i fylkesutvalget er valgt for fire år, og man har ikke rettslig grunnlag til utvide et utvalg på denne måten. Jeg er veldig overrasket over de juridiske vurderingene i denne

saken, og blir dette vedtatt, vil det kunne medføre en rekke saksbehandlingsfeil, sier Femoen.

– Relevant og viktig bekymring

Leder av politisk sekretariat Bertil Søfteland i Vestland fylkeskommune viser til at saksutredningen har blitt gjort i en uoversiktlig situasjon, der intensjonen er å sikre fylkeskommunen nødvendig vedtakskompetanse og demokratisk representasjon.

Han peker på at forutsetningen for at fylkesutvalget skal utøve myndighet i saker som skulle vært avgjort av fylkestinget, er at det ikke er tid til å kalle inn fylkestinget.

– Vi mener saksutredningen er i tråd med intensjonen i kommuneloven, men bekymringen fra Femoen er høyst relevant og viktig. Jeg kan se at vi kanskje kunne vært tydeligere på våre vurderinger og konklusjoner, men det vil bli gitt en muntlig orientert til fylkesutvalget i morgen om dette, sier Søfteland.

Er bekymret

Femoen er kritisk til at fylkeskommuner og kommuner nå er villig til fjerne seg fra tydelige demokratiske prinsipper ved å gi enkeltpolitikere nærmest en blankofullmakt i hastesaker. Han kan ikke forstå at det skal være vanskelig og krevende å innkalle utvalgene til fjernmøter på video i hastesaker.

– Jeg er bekymret for at saker som i utgangspunktet med enkelthet kan flyttes eller gjennomføres gjennom fjernmøte, blir omdefinert til å være hastesaker og overlatt til de få. Vi har godt tilrettelagt teknologi for fjernmøter i dag, slik at det vil ikke være særlig tidkrevende å innkalle og gjennomføre, sier Femoen.

Raskere å samle utvalget

Fylkesrådmann Rune Haugsdal i Vestland viser til at flere av politikerne i fylkesutvalget er heltidspolitikere, og at disse i større grad vil kunne snu seg rundt og ta del i hastemøter enn 65 representanter i fylkestinget.

– Tanken er at man raskere kan samle fylkesutvalget enn fylkestinget. Man kan være enig eller uenig i saksframlegget, men jeg ønsker å legge dette fram for politikerne slik at de kan ta en vurdering av saken, sier Haugsdal.

Bør vurdere fjernmøter

I forarbeidene til kommuneloven uttalte departementet at «det skal noe til før en hastefullmakt kan benyttes», og departementet viser til at kommunene i størst mulig grad bør vurdere om det er mulig å treffe en avgjørelse i et fjernmøte i stedet for å behandle saken som en hastesak.

– Men vi må ikke sette oss i en situasjon, der vi velger så enkle løsninger at vi flytter den demokratiske kontrollen fra de øverste folkevalgte organene helt ned til enkeltpersoner, sier Femoen.

Samme krav til saksbehandling

Jussprofessor Jan Fridthjof Bernt ved Universitetet i Bergen viser til at kommuneloven gir en vid adgang til å overføre fullmakter fra fylkestinget eller kommunestyret til et folkevalgt organ, og også til andre enn ordfører i saker som ikke er av prinsipiell betydning. Og både ordfører og andre folkevalgte organer kan tildeles generell hastekompetanse av fylkestinget, uten noen slik begrensning.

Han peker på at fylkestinget uansett vil kunne gi ordfører eller fylkesutvalg slik myndighet når det er nødvendig å treffe vedtak så raskt at det ikke er mulig å innkalle fylkestinget, verken fysisk eller i fjernmøte, for eksempel i en sak om endring av budsjettet.

– Men kravene til saksbehandling og innsynsretten i saksdokumentene er de samme her, også om fylkesordfører skal fatte vedtak i saken. Fylkesrådmannen skal ha fått sett på saken og legge den fram med sine synspunkter og eventuelt innstilling før vedtak treffes, sier Bernt.

– I strid med loven

Å utvide fylkesutvalget med to ekstra medlemmer i slike saker vil derimot være ulovlig, men Bernt mener det er en sympatisk tanke.

– Det må i så fall gjøres ved at disse inviteres til møtet og får lov til å legge fram sitt syn på saken før den tas under behandling, uten selv å delta i saksbehandlingen. Fylkesutvalget er valgt for fire år, og man kan ikke formelt endre sammensettingen av dette ved å velge inn flere medlemmer, eller utvide det i noen saker. Å gi slike nye medlemmer stemmerett vil være klart i strid med loven, og vedtak fattet med deres stemmer vil kunne bli ugyldige, sier Bernt.